

dogmatica fusc exposita, calicem non esse concedendum censuit. Eum exceperunt alii 62 theologi, qui et ipsi, servato ordine suo, in 21 congregationibus in ecclesia s. Mariae, Majoris dictae, a 10. ad 23. Junii habitis libere de argumento sunt locuti. Ultimus disputavit Theutonius, natione Lusitanus, presbyter saecularis, qui pro faciendâ concessione peroravit.

Propter summam theologorum de quaestione disciplinari dissensionem, patres in congregationibus generalibus, in quas protinus convenerunt, satis habuerunt de sola doctrina dogmatica agere. Memoratos tres articulos dogmaticos in quatuor extenderunt, quos varie etiam mutatos tandem in sequenti sessione (XXI.), die 16. Julii 1562, propositis quattuor anathematibus solemniter approbarunt.¹

Interim salebrosa atque impedita quaestio disciplinaria de calice magis conquievit usque ad 22. mensis sequentis, quo die nova schemata de ea sunt patribus distributa. Verum

¹ Hisce terminis decretum conceptum est:

„Canon I. Si quis dixerit, ex Dei praecepto vel necessitate saluti omnes et singulos christifideles utramque speciem sanctissimi eucharistiae sacramenti sumere debere, anathema sit.

Canon II. Si quis dixerit, sanctam ecclesiam catholicam non iustis causis et rationibus adductam fuisse, ut laicos atque etiam clericos non conficientes sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse, anathema sit.

Canon III. Si quis negaverit, totum et integrum Christum omnium gratiarum fontem et auctorem, sub una panis specie sumi, quia, ut quidam falso asserunt, non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur, anathema sit.

Canon IV. Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse eucharistiae communionem anathema sit.

Duos vero articulos alios propositos, non tamen excessos, videlicet: an rationes, quibus sancta catholica ecclesia adducta fuit, ut communicaret laicos atque etiam non celebrantes sacerdotes sub una tantum panis specie, ita sint retinendae, ut nulla ratione calicis usus cuiquam sit permittendus; et an si honestis et christianae charitati consentaneis rationibus concedendus alieni vel nationi vel regno calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, et quanam sint illae, eadem s. synodus in aliud tempus, oblata sibi quam primum occasione, examinandos atque definiendos reservat.²

exinde longe impeditior ac difficilior fieri coepit, quod oratores caesarei concessionem vehementer urgerent, iisque dux Bavariae propria petitione accessisset. Die ergo 22. Augusti articuli superiores pag. 23* relati (II. et III.) majoris claritatis gratia in eam ampliore formam redacti proponerentur, quae in Consultatione Lainii p. 25 s. exhibetur.

In proponendis articulis cardinalis Gonzaga retulit patribus, „quod a multis diebus quotidie fere oratores caesarei maximopere egerint apud ipsos legatos nomine caesareae majestatis, ut illi duo articuli de communione sub utraque specie, qui in praecedenti sessione remanserant indiscussi, proponerentur patribus, petentes, ut ipsa communio sub utraque specie concederetur“ . . . „et quod maxima ratio habenda esset caesareae majestatis, in cuius fide (inquit), pietate, religione, prudentia quantum fidendum sit, nemo est, qui ignoret; nam (ut patres sciunt) hoc sacrum concilium absque suae caesareae majestatis favore et auctoritate congregari non potuisset, neque absque eadem bonum exitum atque optatum et salubrem finem habere posset. Quare patres haec omnia maturo iudicio pendere debent, et ea postmodum deliberare, quae eorum conscientiis temporum conditionibus convenire videbuntur.“³

Primus cardinalis legatus, qui hisce verbis sese aperte fautorem calicis ostendit, satis sciebat, etiam summum pontificem Pium IV. a communione sub utraque permitenda non alienum esse. Quamquam enim pontifex magnam utilitatem ex concessione calicis minime exspectaret, tamen eo inclinabat, ut in hac parte desiderii obsecundaretur imperatoris, quippe cuius benevolentia rei ecclesiasticae conservanda multo pluris ponderare videbatur, quam nocentium inde forsitan secuturum, si concessio calicis iterum fieret, praesertim quum talis concessio circa rem per se licitam versaretur et insuper toti mundo aperte ostenderet, non stare per pontificem Romanum vel concilium, ut pax et unio religiosa inter populos christianos non redintegraretur.

³ Theiner, Acta Concil. Trid. II, 88.

Absoluta examinatione canonum et doctrinae de missa, patres ipsi continuo, die 28. Augusti, coeperunt de concessione calicis in congregationibus generalibus agere,¹ quum sententiae theologorum jam essent notae ex disputationibus mense Junio habitis. Continuabatur discussio usque ad d. 6. Septembris congregationibusque communiter 166 patres cum jure suffragii intererant.

Magna erat votorum diversitas. Angelus Massarellius, secretarius concilii, qui singulorum patrum orationes paucis est complexus, ad extremum refert, talem fuisse suffragationis exitum²: vota affirmativa simpliciter num. 29; affirmativa cum remissione ad S. D. N. n. 31; affirmativa pro regnis Hungariae et Bohemiae cum remissione ad S. D. N. n. 19; negativa simpliciter n. 38; negativa cum remissione ad S. D. N. n. 10; remissiva simpliciter ad S. D. N. n. 24; dilatoria n. 14; Dubium: unum. Universim n. 166.

Qua in suffragatione Georgius Draskovitijs, episcopus Quinque-eclesiensis, fervidus ac violentus orator caesareus, homo in dicendo calens, pro concedenda communione sub utraque specie bis vehementer peroravit; primo tanquam orator caesaris, quum schema proponeretur, deinde tanquam episcopus in ordine patrum concilii die 2. Septembris.³ Inter causae patronos praeterca eminebant cardinalis Madrutius; Andreas Sbardellatus (Dudicius), episcopus Tiniensis in Dalmatia; Marini, O. Praed., archiepiscopus Lancianensis in Italia; Casal, O. S. August., episcopus Leirienis in Lusitania.

Sed et contra concessionem multi graviter ac perspicue dicebant. Ante caeteros duo patres itali excelluisse

¹ Ibid. pp. 95—96.

² Ibid. p. 115.

³ Apposite animadvertit Pallavicinius, locutum esse Draskovitijs, „ut satisfaceret illis gentibus, quae, infirmis delirantibus similes, sibi juxta proprium gustum potionem medicatam ab amantem et perito medico praebere vellent.“ L. XVIII. c. 3. n. 5.

leguntur: Castagna, archiepiscopus Rossanensis, et Osio episcopus Reatinus.

Silentio praetermittendus non est singularis casus, qui in disquisitionis progressu incidit. Quum scilicet Riccardus, abbas Vercellensis, ardentem contra communionem sub utraque specie disputando inconsiderate dixisset, propositionem calicem petentium haeresim sapere, primus legatus cardinalis Gonzaga eum statim corripuit, quumque ille adhuc tentaret prosequi, cardinalis ei silentium indixit, quod quum a legatis ipsis haec proposita fuissent, tali oratione eorum dignitas laederetur. Riccardus mox facti poenitens peracta excusatione ea, quae dixerat, publice retractavit.¹

Qui Riccardum secutus est generalis minorum de observantia, digne atque ex certa animi persuasione adversus petitionem calicis dixit, quod, quamvis caesar decentem laudem a zelo mereretur, ea in parte tamen malis consiliis a recta via abductus esset. — Generalis minorum conventualium contra judicavit, ex causa unionis ecclesiae calicem esse concedendum, quum, asserente caesare, absque hac concessione neque catholici retineri neque errantes recuperari possent. — Generalis ordinis s. Augustini plura de longanimitate et patientia ecclesiae praefatus similiter conclusit, annuendum esse petitioni eum conditionibus propositis. — His tandem voto suo accessit generalis servitarum, quod tanta essent Germanorum et Hungarorum in religionem christianam et in sedem apostolicam merita.

Atque in hunc quidem statum adducta tractatio erat, quum Lainius oratorum ultimus, ad dicendum aggredere-
tur. Ipse prae caeteris concilii patribus de tota quaestione sine controversia accuratissime disputando adeo accommodate ad persuadendum peroravit, ut vel ipsi legati perspectum haberent, articulos concilii patribus de tota quaestione atque in novam formam, quae concessionem minus faveret, redigendos, nisi forte spem omnem exitus utcumque tolerabilis abjicere vellent.

¹ Cfr. Palaeottus apud Theiner II. 584.

2.

Ordo rerum quae in Consultatione exposantur. Varia ad eandem pertinentia illustrantur.

Sententia a Lainio in concilio die 6. Septembris dicta universim 9 capita¹ totius Consultationis comprehendit (pag. 24—69). Exordium orator ducit a maxima diversitate opinionum circa propositam de calice quaestionem, quae in suffragatione sese manifestaverat; prodire quidem, ait, ex ea sentiendi varietate ingentem difficultatem rei, de qua agitur; non obstante tamen hoc defectu unionis omnes patres concilii concordēs esse in desiderio inveniendi atque statuendi illud, quod in veram utilitatem reipublicae christianae cederet; quod desiderium etiam adversarios calicis favorabiles redderet usui postulato, dummodo ex hoc usu concessio verum aliquid lucrum supernaturale possent attendere; atqui id eisdem merito impossibile videri, e contra damna non levia ex concessione oritura esse (n. 1—3).

Porro Lainius ad hasce duas quaestiones respondet:

I. Si calix concedendus esset, quisnam eum concedere deberet?

II. Videturne consultum, ut concessio fiat, sive universalis ea sit sive particularis?

De prima quaestione disserens hanc solutionem defendit. Quodsi pro universali ecclesia calix introducendus videretur, potius concilii quam summi pontificis esset legem huiusmodi ferre; si autem tantum pro particularibus quibusdam locis novi usus licentia danda esset, melius summus pontifex solus hoc decretum conderet.

Ista tamen quaestio prima solum quasi praecambula est orationis. In qua solvenda quum orator assensus sibi facilius omnes expectare posset, quumque postea non sine ordinis rerum dispendio ad hoc dubium reverti liceret, recte illa quidem hoc primo loco expeditur. (n. 5. 6.)

In secunda quaestione enucleanda summum momentum

¹ Juxta capitulum divisionem a nobis hic, sicuti etiam alibi, introductam.

universae disputationis reponitur. Eam Lainius n. 7 cum suis partibus accuratius sic proponit: an debeat usus calicis concedi omnibus, qui illum voluerint, abrogando legem concilii Constantiensis, an aliquibus sub certis conditionibus et per viam dispensationis illius legis, an vero nulli.

Antequam vero ad quaestionis hujus singulas partes dirimendas sese accingit, nonnulla consideranda praemittit, quae ad responsiones dandas aptissime viam sternere videntur; videlicet determinat, quid in hac quaestione definiri possit tanquam certum et de fide tenendum, quid vero solum tanquam probabile et non de fide; atque ad prius membrum quod attinet, absolute licitum esse, quod calix universaliter introducat, gravibus verbis inculcat (n. 8. 9.); quod autem alterum spectat, exponit, probabilibus tantum argumentis posse dijudicari, an magis expediat calicem permittere, necne; id esse rem, in qua definienda tam pontifex quam concilium errare posset, quum ad fidem non pertineat, sed sit quaestio de facto (n. 10. 11).

Porro ad tres partes omnem disputationem de quaestione supra posita revocat.

In prima demonstrat, non expedire generalem facultatem quoad usum calicis, neque legem Constantiensem contrariam, quae universalis sit, abrogandam esse (n. 12—15).

In secunda inquit in convenientiam particularis concessionis, et suppositis quibusdam „necessariis vel commodis ad hoc dubium decidendum“ (n. 16—18), perpensisque omnibus rationibus obstantibus, negantem pariter solutionem statuit, nempe non expedire etiam huiusmodi concessionem pro certis regionibus tantum (n. 19—42).

Tertia denique pars adversariorum argumentis satisfacit. Omnia rationum pondera hic examinantur, quae sive tempore suffragationis patrum, sive antea jam in orationibus habitis atque scriptis oblati in favorem calicis coram sacro consensu prolata fuerant (n. 43—69). Ex hoc autem examine conficitur, „fortiora esse argumenta, quae convincunt negandum esse calicem, quam quae ejus concessionem suadent“ (p. 40; cf. p. 68).

In qua sententia Lainius, ut ipse affirmare se posse arbitratur, „majorem et meliorem partem patrum hujus concilii sequitur“ (p. 69).

Ex adversariis suis Lainius pro consuetudine sua nullum nominat; attamen sicut in Disputatione de jurisdictione episcoporum, ita etiam in hac oratione non ita difficile fuerit, multos dignoscere, quos in refutatione sua tacite respicit. Habemus siquidem vota adversariorum apud Le Plat et Theiner impressa; quorum usum etiam Theiner faciliorem pro isto scopo reddidit, quum, suo more, quae acrius atque magis contrarie catholicorum communi sensui dicta sunt, typorum forma distincta relevare studeret. Sufficiet pauca ex votis patronorum calicis hic adduxisse, subjectisque numeris, ubi Lainius in sua oratione ad singula respondeat, adnotasse.¹

Drascovitiis imperatoris postulatum bina vehementi oratione commendavit; in prima, quae exstat apud Le Plat in Monumentis Tridentinis (V, 459 ss.), ut orator caesareus suffragationem reliquorum inchoavit die 27. Augusti; in altera, quam habuit 2. Septembris et quae apud eundem invenitur (V, 467 ss.), tanquam episcopus votum suum dixit. Affirmat igitur in prima oratione, eos pro quibus calix petatur, esse praesertim „infinitem pene eorum numerum, qui tametsi ab orthodoxa fide non omnino defecerunt, tamen ita infirmi sunt, ut nisi hac provisione illis succurratur, nulla jam illorum salutis spes reliqua esse possit.“² Rationem habendam esse contumaciae subditorum imperatoris ac praesertim magnatum, qui publicis diactis subsidium contra Turcas negarent, donec calix sibi concederetur.³ Quemadmodum istos secundum Drascovitiium concessione amice reconciliandos, sic sacramentarios hae-

¹ Praeterea hoc loco remittimus lectorem ad ea quae supra p. 21* ex libello imperatoris allata sunt.

² Conferantur Lainii responsa num. 20 pag. 41; n. 27 p. 47; n. 58 p. 63.

³ Lainius n. 21 p. 42.

reticos eadem concessione fortiter rejectum et profligatum iri, quum eorum negationi verae praesentiae Christi haec communitio solemnior, quae sub utraque specie fit, opponeretur.¹ Imperatorem, qui tantopere hunc ritum desiderat, ex longa experientia adeo gnarum esse rerum pro religione tuenda necessariarum atque opportunarum, ut errare in hac sua petitione non sit censendus.² Summum pontificem autem non solum non abhorre a petitione concedenda,³ sed etiam nihil tam cordi habere, quam ut concilium, memor officii, quod sibi hac recenti aetate incumbit, de re proposita decernat.⁴

Sbardellatus Duditiis, quo nemo in concilio audacius, nemo magis saeculari rhetoricorum more pro calice obtinendo declamavit, patribus descripsit desperabundas turbas eorum, qui altera specie privati in aeternum perituri essent.⁵ Cum s. Paulo clamavit: „Infirmos in fide suscipite.“⁶ Cum Ezechiele adversarios coarguit: „Quod infirmum fuit, non consolidastis, et quod aegrotum, non sanastis.“⁷ Monet, Salvatoris exemplum imitandum esse, qui ovem pereuntem amore actus et misericordia quaesierit.⁸ Calamum quassatum et linum fumigans commemorat. „Unicum hoc restat vinculum“, ait, quo dispersos ac mutuo sibi pugnantes filiorum vestrorum mentes ac voluntates artissimo inter se modo constringere possitis. In vos omnium conjecti sunt oculi, a vobis universus orbis optatam illam et jam diu desideratam concordiam summamque animorum ac voluntatum consensionem avidissime expectat. Vestram omnes fidem, vestram open, vestram misericordiam implorant. Ne sitis ita inexorabiles, succurrite ludenti et jamjam ruiturae reipublicae christianae, pacem orbi reddite, caritatem restituite, adeste auxiliis, extre-

¹ Lainius n. 69 p. 68.

² Lainius n. 35 p. 35; n. 67 p. 66.

³ Lainius n. 42 p. 54; n. 79 p. 73.

⁴ Lainius n. 6 p. 28; n. 29 p. 49.

⁵ Lainius n. 35 p. 51: Patres... egerunt declamatiunculis potius etc.

⁶ Lainius n. 56 p. 61.

⁷ Lainius n. 47 p. 37.

⁸ Lainius n. 46 p. 56.

nam hanc nobilissimarum gentium sitim salutari calice restinguite, exardescentem ob hanc unam pene causam ac tot populos pervagantem flammam compescite.¹ (Le Plat V, 472 ss.)

Episcopus Lancianensis (ut alios fautores calicis audiamus, quibus Lainius respondet) adduxit in exemplum Moysen libellum repudii Israelitis permittentem² et Paulum apostolum, qui initio caere monias iudaicas tolerasset ac Timotheum ipse circumcidisset.³ Episcopus Teanensis inter alia mentionem fecit apostolorum commiserantium debilitatem gregis christiani ex Judaeis collecti, ob cuius respectum comestione suffocati et sanguinis vetuissent.⁴ — Episcopus Mutinensis a Spiritu sancto mutuatus est verba: „Misericordiam volo et non sacrificium,⁴ et episcopus Civitatis Castellanae illa alia: „Expandi manus meas tota die ad populum“ etc. — Ad exemplum patris filii perditum provocatum est ab episcopo Acciensi. — Rationes, ob quas unius speciei usus olim introductus fuisset, nunc non adesse amplius, affirmatum est ab episcopo Civitatis Castellae. — Non solum imperatorem, sed etiam summum pontificem ejusque legatos juste offendi, si patres calicem negarent, asseveratum est ab episcopo Senogalliensis; immo impium esse, repellere petentes calicem, quum parati forent condiciones necessarias adimplere, declaravit episcopus Calvensis.

Lainii oratio omnia praedicta, sicuti ex Consultatione nostra apparet, ponderavit ac refutavit. Dubitandum tamen non videtur, eam orationem non ipsis illis verbis habitam esse, quibus in consultatione consignata existit. Plurima enim argumenta in hac elaboratione, prout jacet, nimium contracta sunt, et generatim stilus nimis concinnus et brevis in eadem adhibetur, quam ut publicae dictioni accommodatus quomodoocunque censi possit. Ideo nos quidem arbitramur, Lainium tam habilem in dicendo et tam uberrimam in conceptibus explanandis variisque modis perpolendis, in ipsa sententia dicenda lineamentis illis in Consulta-

¹ Lainius respondet n. 55 p. 60.

² Lainius n. 56 p. 61.

³ Lainius n. 56 p. 62.

tione contentis vividam quasi faciem tribuisse verumque oratore egisse facile docendo et affectibus voluntatem movendo.

Et ita intelligitur, quo pacto oratio tantopere placuerit optatumque exitum apud plurimos sortita sit. Confirmationis loco ex epistola Calini, archiepiscopi Jadrensis, data ad Cornarum cardinalem die post orationem a Lainio habitam, haec subdimus: „Die Dominica audivimus generalem Carmelitarum et Lainium. Hic pro suo more docte pie et perspicue, quodque in hoc negotio maximi momenti est, prudenter dixit. . . De re agitur difficillima et ob sententias varias implicatissima. Et quod ego quidem iudico, quaestionis decisio summo pontifici remittenda est.“¹ — Cum alias semper, scribit Sacchinus, constantiam rectamque suam mentem palam fecit (Lainius), tum potissimum in hac causa, ubi imperatori et principi bavaro rem perniciosam rei christianae petentibus obtinendam esse existimavit.² — Quanam denique ratione etiam oratores caesarei pro successu hujus orationis testimonium tulerint, jam supra pag. 15 audivimus.

3.

Historia controversiae de calice post Lainii orationem.

Ad reliquos fontes pro controversia nostra Tridentina in hocce ultimo stadio describenda accedit ipsa Consultatio Lainii, quam infra edemus. In ea enim post orationem diei 6. Septembris 1562 eventus dierum, qui sessio solemnem die 17. ejusdem mensis celebratam praecedunt, breviter, sed authentice delineantur, tribus novis votis Lainianis intermixtis.

Primo loco Lainius refert, legatos, „cupidos placendi imperatori in Domino“, aliam formam decreti de calice stabiliendi proposuisse, cujus ipse tenorem verbalem exhibet n. 72 pag. 69; „quum enim viderent, se a synodo dispensationem (i. e. concessionem calicis) non obten-

¹ Baluze Miscellanea ed. Mansi tom. IV, pag. 265. In hac epistola etiam summarium brevissimum orationis Lainianae continetur.

² Historia societatis Jesu Lib. VI, n. 83.

turos esse", desiderabant ut (quod Calinus supra innuerat) synodus pontifici rem cum approbatione calicis remitteret. Concipiebatur ergo decretum, quo statueretur, "quod sanctissimus dominus noster . . . illis nationibus et populis, quibus sua sanctitas proficuum et utile id fore cognoverit, sub conditionibus . . . etiam ex voto, consilio et assensu hujus sanctae synodi praefatum calicis usum . . . concedere valeat." Ubi verba *etiam ex voto* etc. maxime ob Drascovitii instantias adjecta fuere.¹

Die 15. Septembris hoc novum schema in congregatione generali cum patribus communicatur. Conditiones pro usu calicis antea propositae iterantur. Quum sententiae de nova formula eodem die summam dicuntur, pars major suffragantium decretum reprobatur, videlicet 79 patres, alii 69 illud acceptantibus, quattuor indecis.² Displacet parti majori, quod simul cum hac remissione ad sanctam sedem approbatio illa vel commendatio calicis ex parte concilii enuntiatur. Hanc etiam rationem voti sui negativam Lainius luculenter atque intrepide exponit (n. 73—75 pag. 69 ss.), paratus interim id "quod a sanctitate sua decretum fuerit, libenter probare."³

Mutatum inde est schema decreti in eam formam, quae infra n. 76 p. 71 a Lainio sistitur, omissa videlicet approbatione et commendatione calicis ex parte synodi, et simpliciter tantum remissione ad pontificem enuntiata; de synodi sententia hoc solum in novo schemate affirmabatur: s. synodus eorum, pro quibus petitur (calix), saluti optime consultum volens, decrevit integrum negotium s. domino nostro esse referendum etc.

Interim enim oratores caesaris et maxime Drascovitius, ad extremos conatus parati, quo imperatoris nomine

¹ Plura apud Pallavicinium Hist. conc. Trid. lib. XVIII. c. 7. n. 12. 13.

² Pallavicinius l. c. c. 8, n. 1. Cf. Theiner Acta conc. Trid. II, 128, ubi accuratius sententiae variae recensentur.

³ De isto Lainii voto Massarellius, concilii secretarius, haec tantum apud Theiner (128) scribit: "Generali societatis Jesu non placuit, ut synodus det consilium summo pontifici, neque placet decretum."

saltem aliquid a concilio obtineretur, coetum fere omnium oratorum saecularium, qui Tridenti aderant, convocaverant. Quod conventiculum quum inscis cardinalibus legatis fieret, non nisi pro valde suspecto et comminatorio haberi potuit. Congregati, Drascovitii oratione irritati, in eo omnes convenerunt, ut in futurum a congregationibus et vel a sessione solemnibus abstinere, nisi imperatoris et principum in decernendo de rebus petitis ea ratio haberetur, quae eorum loco responderet.

"Videbantur velle excommunicare synodum"; sic Lainius dictam resolutionem commentatur. (n. 79 pag. 73)

Deinde ab oratoribus caesareis Sbardellatus ad cardinales legatos deputatus est, ut coram iis de injuria caesari illata conquereretur. Igitur post hujus querimonias acres, primus legatus cum sociis suis alterum schema superius significatum proponere statuit, existimans, synodum illud admissuram atque hoc pacto saltem quadamtenus parti imperatoris satisfacturam esse.

Oratores Ferdinandi autem nullibi animos offensissimos celabant et, privatim saltem, ne nimis quidem parcebant ob laesionem honoris et reverentiae caesari factam, ut dicitabant. Ipsum tamen schema, quod veluti ultima tabula remanserat, in suam partem ope interpretationum trahere se posse non diffidebant.

Schema propositum fuit in congregatione generali diei 16. Septembris, hoc est die ultimo ante solemnem sessionem. Primus legatus etiam hac occasione per sermonem brevem concilii patres ad acceptandum decretum permovere tentavit; verum res non ex animo cessit, quum non pauci ejus verbis quasi inopportunis et nimis urgentibus maximopere laederentur. Aperuit etenim patribus, iratos esse oratores, "quod sacra synodus non solum nullam habuerit rationem caesareae majestatis, sed ipsius caesareae majestatis auctoritatem et existimationem conculcatam atque despectam tenerunt; quum nedum aliquid ex iis, quae ab ipsa sacra synodo petiti, obtinere poterit, sed ne dignata quidem fuerit, responsum aliquid ei dare, praeter ea quae in sententiis dicendis a quibusdam patribus relata fuerint.